15 Μαΐου 2017

Η σχέση του συνεταιρισμού με τα μέλη του: Η περίπτωση ΟΣΔΕ
Άρθρο της Ανδριανής-Άννας Μητροπούλου-Δικηγόρου
Πρώην Νομικού Συμβούλου ΠΑΣΕΓΕΣ

Το ερώτημα που πραγματεύεται το παρόν άρθρο είναι, κατά πόσον το μέλος ενός αγροτικού συνεταιρισμού πρέπει να **καταβάλλει αμοιβή** στον συνεταιρισμό του, **για την σύνταξη αίτησης για την χορήγηση δικαιωμάτων βασικής ενίσχυσης.**

Το θέμα αυτό, παρά το γεγονός ότι πηγάζει ευθέως, χωρίς ανάγκη ερμηνείας των σχετικών διατάξεων, τόσο από τον ορισμό που δίδει ο νόμος στον αγροτικό συνεταιρισμό όσο και από τον ορισμό που δίδει, επίσης, ο νόμος, στην έννοια του μέλους του συνεταιρισμού, εντούτοις στην πράξη έχει δημιουργήσει πολλές στρεβλώσεις, με εξαιρετικά αρνητικά αποτελέσματα, τόσο για τους ίδιους τους συνεταιρισμούς όσο και για τα μέλη τους.

Στο σημείο αυτό, θα πρέπει να αναφέρουμε ότι, η Εποπτική Αρχή, του Υπουργείου Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων, δεν έχει δώσει την δέουσα προσοχή και δεν έχει προβεί στις επιβαλλόμενες συστάσεις, ώστε οι συνεταιρισμοί, να εφαρμόζουν ορθά το νόμο, αλλά και τα καταστατικά τους, ως προς το θέμα αυτό.

Ειδικότερα, αναφέρουμε ότι, σύμφωνα με τα άρθρα 6 και 7 παρ.1β) του ν. 4384/2016, μέλος του αγροτικού συνεταιρισμού, μπορεί να γίνει φυσικό πρόσωπο, που έχει πλήρη ικανότητα για δικαιοπραξία, απασχολείται σε οποιονδήποτε κλάδο ή δραστηριότητα της αγροτικής οικονομίας, που εξυπηρετείται από τις δραστηριότητες του συνεταιρισμού, πληροί τους

όρους του καταστατικού του **και αποδέχεται να χρησιμοποιεί τις υπηρεσίες του.** Η ιδιότητα του μέλους αποκτάται από την ημερομηνία της απόφασης αποδοχής της αίτησης από το διοικητικό συμβούλιο ή εάν αυτή δεν έγινε δεκτή, από την ημερομηνία της απόφασης αποδοχής της αίτησης από τη γενική συνέλευση και με την προϋπόθεση ότι **ο αιτών έχει καταβάλει το ποσοστό της αξίας της υποχρεωτικής συνεταιρικής μερίδας που προβλέπεται στο καταστατικό.**

Η διατύπωση αυτή αποτυπώνει ακριβώς **την πρώτη** (ελεύθερη συμμετοχή) από τις επτά (7) διεθνείς συνεταιριστικές αρχές, **υπό το φως των οποίων ερμηνεύεται πάντοτε η συνεταιριστική νομοθεσία,** η οποία αρχή οδηγεί στην συσπείρωση όλων των ενδιαφερομένων για τον σκοπό της εθελοντικής σύστασης του συνεταιρισμού, με τη χρησιμοποίηση των υπηρεσιών, που προσφέρει ο συνεταιρισμός στα μέλη του. Ο συνεταιρισμός είναι στην διάθεση όλων όσων δέχονται τις αρχές του και είναι διατεθειμένοι να τις εφαρμόσουν. Με άλλα λόγια, όσοι διαβλέπουν στην **εξυπηρέτηση των συμφερόντων τους από τον συνεταιρισμό, μπορούν να γίνουν μέλη.**

Ο συνεταιρισμός δεν αποκλείει από τη δυνατότητα να γίνει μέλος κανέναν από εκείνους, που μπορούν να εξυπηρετηθούν από τις υπηρεσίες που προσφέρει, ούτε προβάλλει τεχνητά εμπόδια, εκτός αν υπάρχει αντικειμενική αδυναμία να το πράξει, όπως π.χ. η χωρητικότητα – δυναμικότητα των εγκαταστάσεών του. Βεβαίως ο συνεταιρισμός δέχεται νέα μέλη, πάντοτε υπό την προϋπόθεση ότι δεν μειώνει την εξυπηρέτηση των ήδη υπαρχόντων μελών του και δεν θέτει σε κίνδυνο την συνεταιριστική του βιωσιμότητα.

Οι υπηρεσίες, που προσφέρει ο συνεταιρισμός στα μέλη του, θα πρέπει να αναφέρονται ρητά στο καταστατικό του, ώστε να γνωρίζει εκ των προτέρων το υποψήφιο μέλος, το οποίο διαβάζει το καταστατικό του συνεταιρισμού, προκειμένου να προσχωρήσει στον συνεταιρισμό, αν οι αγροτικές του δραστηριότητες και οι ανάγκες του εξυπηρετούνται από τους καταστατικούς σκοπούς του αγροτικού συνεταιρισμού.

Για το λόγο αυτό άλλωστε, η άνω διάταξη του νόμου, ρητά αναφέρεται τόσον **στην εξυπηρέτηση του μέλους από τις δραστηριότητες του συνεταιρισμού,** όσον και

στην αποδοχή του μέλους να χρησιμοποιεί τις υπηρεσίες του συνεταιρισμού, όπως οι υπηρεσίες και οι δραστηριότητες αναφέρονται στον καταστατικό σκοπό του συνεταιρισμού, τον οποίο το μέλος έχει αποδεχθεί. Δηλαδή, το μέλος αποδέχεται την καταστατική σύμβαση, είτε κατά την υπογραφή της (ιδρυτικό μέλος) είτε με την αποδοχή της κατά την μετέπειτα εθελοντική προσχώρησή του.

Απαραίτητη προϋπόθεση για την συμμετοχή του μέλους στον συνεταιρισμό, είναι η συμμετοχή του στο συνεταιριστικό κεφάλαιο, το οποίο σχηματίζεται από το σύνολο της αξίας των συνεταιρικών μερίδων, που το κάθε μέλος καταβάλλει, για να ασκήσει όλα τα δικαιώματα, που πηγάζουν από την καταστατική συνεταιριστική σύμβαση.

Έτσι υλοποιείται η Τρίτη συνεταιριστική αρχή, που αναφέρεται στην οικονομική συμμετοχή του μέλους στον συνεταιρισμό και στα οικονομικά οφέλη, που προκύπτουν από την συμμετοχή αυτή, τα οποία εξειδικεύονται επίσης στο καταστατικό. Αυτονόητο είναι ότι τα μέλη συμμετέχουν πλήρως στις οικονομικές δραστηριότητες του συνεταιρισμού και κάνουν χρήση των προσφερόμενων από τον συνεταιρισμό υπηρεσιών, **αφού μόνον τότε μπορεί να έχει νόημα η συμμετοχή τους.**

Μια εκ των υπηρεσιών, που μπορεί να προσφέρει ο συνεταιρισμός στα μέλη του, εφόσον προβλέπεται στο καταστατικό του, είναι και **η σύνταξη των αιτήσεων βασικής ενίσχυσης των μελώ ν του,** προκειμένου τα μέλη να εισπράξουν τις επιδοτήσεις της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Στην περίπτωση αυτή η γενική συνέλευση του συνεταιρισμού, θα έχει σταθμίσει, προκειμένου να περιλάβει ως καταστατική διάταξη την υπηρεσία αυτή, αν εξυπηρετεί τα μέλη του συνεταιρισμού, και αν ο συνεταιρισμός μπορεί να ανταποκριθεί στο πιθανό κόστος, που δημιουργεί η παροχή της υπηρεσίας αυτής. Αν για παράδειγμα ο συνεταιρισμός δεν μπορεί να ανταποκριθεί στο κόστος της υπηρεσίας, διότι για την διεξαγωγή της επιβάλλεται η πρόσληψη εξειδικευμένων ατόμων, τα οποία θα πρέπει να τύχουν ανάλογης αμοιβής,
θα πρέπει να αποφασίσει η γενική συνέλευση, τον τρόπο αντιμετώ πισης του σχετικού κόστους.

Και μπορεί, για παράδειγμα, να αντιμετωπίσει η γενική συνέλευση την κάλυψη του κόστους που δημιουργεί η υπηρεσία αυτή για τα μέλη, από τα κέρδη, που θα δημιουργηθούν από την αντίστοιχη υπηρεσία, που ο συνεταιρισμός, θα παρέχει σε τρίτους, μη μέλη του

συνεταιρισμού. Αν συμβαίνει αυτό, τα μέλη δεν θα χρειάζεται να πληρώνουν για την υπηρεσία αυτή, σαν να είναι τρίτοι. Αν πληρώνουν όπως οποιοιδήποτε τρίτοι, τότε δεν έχουν κανένα λόγο να συμμετέχουν στον συνεταιρισμό και να έχουν εισφέρει μερίδες, για τον σχηματισμό του συνεταιρικού κεφαλαίου, το οποίο σχηματίζεται ακριβώς για την εξυπηρέτηση του μέλους.

Μια άλλη αντιμετώπιση από τον Συνεταιρισμό, του πιθανού κόστους, που δημιουργεί η σύνταξη της αίτησης, είναι όταν για παράδειγμα απαιτείται η πρόσληψη πρόσθετου προσωπικού. Η δαπάνη για το νέο προσωπικό πρέπει να υπολογισθεί και να επιμερισθεί στα μέλη, **με τον συνεταιριστικό κανόνα της προσφοράς υπηρεσίας στο κόστος για τα μέλη.**

Σχετικά με τα **μη μέλη,** η επιβάρυνσή τους θα είναι λογικά υψηλότερη, διότι στην περίπτωση αυτή θα κοστολογηθεί όχι μόνο η μισθοδοσία του πρόσθετου προσωπικού αλλά και οι επιβαρύνσεις για τη χρήση των εγκαταστάσεων και οι λοιπές συνδεδεμένες δαπάνες.

Με την ευκαιρία θέλουμε να επισημάνουμε, ότι, υφίστανται αγροτικοί συνεταιρισμοί, οι οποίοι, ενώ στην καταστατική τους επωνυμία, μπορεί να αναφέρονται ως αμπελουργικοί ή ελαιοκομικοί, στην πραγματικότητα όμως λειτουργούν παρέχοντας **αποκλειστικά ή κατά κύριο λόγο, ο οποίος κύριος λόγος όμως, μπορεί να υποκρύπτει αποκλειστικότητα,** υπηρεσίες σύνταξης αιτήσεων βασικής ενίσχυσης. Αυτό που είναι λογικά και νομικά ασυμβίβαστο είναι ο αμπελουργικός συνεταιρισμός να μην ασχολείται με τα αμπελουργικά προϊόντα και τις ανάγκες των αμπελουργικών εκμεταλλεύσεων, αλλά κυρίως με την σύνταξη δηλώσεων βασικής ενίσχυσης.

Στην περίπτωση αυτή η συνδρομή της Εποπτικής Αρχής του ΥΠΑΑΤ είναι αναγκαία, διότι ρόλος της είναι η συνδρομή της στην αποφυγή αποκλίσεων από τους αγροτικούς συνεταιριστικούς σκοπούς.

Ωστόσο, επαναλαμβάνουμε ότι, αυτό δεν σημαίνει, σύμφωνα με όσα προαναφέρθηκαν, ότι ένας αγροτικός συνεταιρισμός, δεν μπορεί να προσφέρει κάθε υπηρεσία, που εξυπηρετεί τα μέλη του, συνεπώς και αυτή της σύνταξης αιτήσεως βασικής ενίσχυσης. Για παράδειγμα συναντάμε σε πολλά καταστατικά αγροτικών συνεταιρισμών, διατάξεις περί παροχής λογιστικής εξυπηρέτησης του συνεταιρισμού στα μέλη του. Οι διατάξεις αυτές είναι βεβαίως νόμιμες, όταν οι υπηρεσίες προσφέρονται για την εξυπηρέτηση του μέλους.

Στο σημείο αυτό είναι απόλυτα αναγκαίο να επισημάνουμε τις **δύο περιοριστικές διατάξεις,** που εισάγει, ο νέος νόμος για τους αγροτικούς συνεταιρισμούς (ν. 4384/2016), οι οποίες συναρτώνται **άμεσα** με όλα τα προαναφερόμενα.

Η πρώτη, που την θεωρούμε αυτονόητη, είναι η διάταξη του άρθρου 23 παρ. 2 εδάφιο γ), σύμφωνα με την οποία, οι όροι αγοράς προϊόντων τρίτων από τον συνεταιρισμό και διάθεσης σε αυτούς εφοδίων **δεν μπορεί να είναι ευνοϊκότεροι από τους αντίστοιχους όρους συναλλαγώ ν του συνεταιρισμού με τα μέλη του.**

Η δεύτερη και **εξαιρετικά σημαντική,** κατά την άποψή μας, είναι η διάταξη του πρώτου εδαφίου της άνω παραγράφου 2, σύμφωνα με την οποία **ο αγροτικός συνεταιρισμός** με απόφαση της γενικής του συνέλευσης, μπορεί να παρέχει τις υπηρεσίες του και **σε τρίτους, μη μέλη του συνεταιρισμού,** που δεν κατέχουν προαιρετικές μερίδες.
Ο όγκος των συναλλαγώ ν του αγροτικού συνεταιρισμού με τους τρίτους, σε σχέση με τα μέλη του καθορίζεται από το καταστατικό.

Η άνω διάταξη ουσιαστικά αναφέρει ότι: Αν ο συνεταιρισμός θα συναλλάσσεται με τρίτους δηλαδή μη μέλη του, που δεν κατέχουν προαιρετικές μερίδες, θα το αποφασίσει η γενική συνέλευση του συνεταιρισμού και όχι το διοικητικό συμβούλιο.

Και όταν το αποφασίζει η γενική συνέλευση, τότε το ύψος της συναλλαγής με μη μέλη θα πρέπει να μην υπερβαίνει το ύψος των συναλλαγώ ν με μέλη.

Η αρχή αυτή, έχει απασχολήσει τελευταία τόσο τους μελετητές του θεσμού, όσο και τους ίδιους τους συνεταιρισμούς, διότι θα πρέπει το καταστατικού του συνεταιρισμού, **υποχρεω τικά να καθορίζει το ύψος των συναλλαγώ ν του συνεταιρισμού με τους τρίτους, το οποίο είναι αυτονόητο ότι δεν μπορεί να υπερβαίνει το ύψος των συναλλαγώ ν που έχει ο συνεταιρισμός με τα μέλη του, όπως προαναφέρθηκε.**

Το σχέδιο του νόμου 4384/2016, το οποίο είχε τεθεί αρχικά για διαβούλευση, προσδιόριζε το ύψος αυτό στο 50% του συνόλου. Δηλαδή οι συναλλαγές του αγροτικού συνεταιρισμού, με τρίτους (συναλλαγή η οποία δημιουργεί φορολογητέο και μη διανεμόμενο κέρδος), δεν μπορούσε να υπερβαίνει το 50% των συναλλαγών που είχε ο συνεταιρισμός με τα μέλη του.

Έτσι προκύπτει ότι, ο εθνικός νομοθέτης υιοθετεί τον περιορισμό της συναλλαγής του συνεταιρισμού με τρίτους, προφανώς επιλέγοντας να μη θέσει σε κίνδυνο την **συνεταιριστ ική ταυτότητα.**
Αυτός είναι ο δικαιολογητικός λόγος, που θεωρούμε, ότι σε καμία περίπτωση το καταστατικό δεν μπορεί να προσδιορίσει την συναλλαγή με τρίτους χρήστες των υπηρεσιών του πέραν του
ισόποσου
της συναλλαγής του συνεταιρισμού με τα μέλη. Αν τούτο δεν συμβεί τότε δεν είχε κανένα νόημα η θέσπιση της άνω διάταξης και κακώς κατά την άποψή μας, η υιοθέτηση μιας τόσο σημαντικής επιλογής από τον νομοθέτη, δεν έχει αποτελέσει αντικείμενο εκτεταμένης ερμηνείας στην ερμηνευτική εγκύκλιο του νόμου.

Επί του θέματος αναφέρουμε την θέση που έχει υιοθετήσει **ο νομικός της ILO του ΟΗΕ, H agen**
Henry
, στο πόνημά του «Κατευθυντήριες Γραμμές για ένα συνεταιριστικό νόμο».

Αναφέρει μεταξύ άλλων: «… Αν επιτρέπονται οι συναλλαγές με χρήστες μη-μέλη, είναι σημαντικό να μην τεθεί σε κίνδυνο η αυτονομία και η ανεξαρτησία του συνεταιρισμού. Όπως ήδη αναφέρθηκε, ο όγκος των συναλλαγών με μη-μέλη θα πρέπει, κατά συνέπεια, να είναι περιορισμένος. Αυτό θα μπορούσε να γίνει με τον καθορισμό ενός ποσοστού του συνολικού

κύκλου εργασιών, πάνω από το οποίο καμία συναλλαγή δεν μπορεί να πραγματοποιείται με χρήστες μη-μέλη. Θα ήταν επίσης ίσως σημαντικό να αποφευχθεί μια κατάσταση κατά την οποία μη-μέλη χρήστες φθάνουν σε μονοπωλιακή ή μονοψωνιακή θέση έναντι του συνεταιρισμού. Για τους σκοπούς της φορολογίας, τη διανομή του πλεονάσματος και την εισφορά στο τακτικό αποθεματικό, ο τρόπος λογιστικής καταχώρησης πρέπει να μπορεί να διακρίνει μεταξύ των συναλλαγών που πραγματοποιούνται με μέλη και εκείνων που πραγματοποιούνται με μη μέλη»(Βλ. περιοδικό κοινωνική οικονομία ,2016)

Στο σημείο αυτό οφείλουμε να τονίσουμε ότι, δημιουργεί μεγάλη αισιοδοξία, η επισήμανση από τους **κ. Ειρηνοδίκες,** της διάταξης αυτής. Έτσι ζήτησαν από τους συνεταιρισμούς, τον προσδιορισμό του ύψους των συναλλαγών του συνεταιρισμού με τρίτους, κατά τη διαδικασία της τελευταίας τροποποιήσεως των καταστατικών των αγροτικών συνεταιρισμών, για την προσαρμογή τους στον νέο νόμο.

Τις άνω διατάξεις τις αναφέραμε για να καταδείξουμε ότι τα μέλη των συνεταιρισμών, που συναλλάσσονται με τον συνεταιρισμό τους, θα πρέπει να έχουν απόλυτη γνώση των δικαιωμάτων τους, που απορρέουν από τον νόμο και την καταστατική τους σύμβαση, η **δε γενική συνέλευση των μελώ ν του συνεταιρισμού, επιβάλλεται να ασκεί στις διοικήσεις των συνεταιρισμώ ν τον επιβαλλόμενο έλεγχο,**
για την εφαρμογή του νόμου και του καταστατικού. Αν αυτό αρχίσει και γίνεται πράξη, τότε τα μέλη των συνεταιρισμών, θα αρχίσουν να απολαμβάνουν των προνομίων, που τους παρέχει ο συνεταιριστικός θεσμός.

Έτσι η στρέβλωση, που παρατηρείται στην πράξη δηλαδή ο συνεταιρισμός να εισπράττει αμοιβή από τα μέλη του, για την παρεχόμενη υπηρεσία της σύνταξης των αιτήσεων βασικής ενίσχυσης, πρέπει να αρθεί και να τεθεί σε νέες διαδικασίες και νέες βάσεις η προσφορά της υπηρεσίας αυτής, όπως άλλωστε και κάθε άλλης υπηρεσίας που προβλέπει το καταστατικό και χρησιμοποιούν τα μέλη του συνεταιρισμού.